

УДК 378.13:811

Джаміля Кючук,
аспірант

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

ПІДГОТОВКА УЧИТЕЛЯ В РЕСПУБЛІЦІ ТУРЕЧЧИНА: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У статті на основі історичного та системного підходів проаналізовано комплекс проблем, пов'язаних із вищою педагогічною освітою Республіки Туреччина; розкрито генезу педагогічної освіти Туреччини; обґрунтовано необхідність пошуку шляхів удосконалення підготовки вчителя у Туреччині в умовах євроінтеграційних процесів. На основі аналізу наукових досліджень українських та зарубіжних учених визначено історичні етапи розвитку вищої педагогічної освіти Туреччини та подано їх характеристику, розкрито зміст та структуру підготовки учителів, форми та методи навчання в університетах.

Встановлено, що перший етап розвитку вищої педагогічної освіти Туреччини характеризується створенням першого в Османській імперії університету. Розкрито особливості другого етапу, який розпочався із проголошення Турецької Республіки та створення національної системи вищої освіти, мережі державних вищих закладів, основною метою діяльності яких було створення демократичної та світської системи освіти. Визначено, що особливістю третього етапу є реформування системи вищої освіти, інтенсивне відкриття державних, приватних і суспільних університетів, створюваних і фінансованих з бюджету країни приватними особами та суспільними фондами. З'ясовано, що в умовах Болонського процесу й інтеграції вітчизняної вищої школи до європейського освітнього простору все більше уваги приділено системному підходу до вивчення особливостей педагогічної освіти; розкрито загальні та особливі риси сучасного освітнього простору Республіки Туреччина на основі системно-порівняльного аналізу підготовки учителів у Туреччині та провідних західноєвропейських країн – учасників Болонського процесу.

Ключові слова: вища педагогічна освіта Туреччини, історія становлення підготовки вчителя, форми і методи підготовки вчителя.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій. Процес інтернаціоналізації вищої освіти створює можливість для порівняння та осмислення досвіду підготовки учителя у різних країнах. Теорія і практика зарубіжного досвіду освітнього процесу стали предметом наукового пошуку провідних українських учених (Г. Алексевич, О. Глузман, Т. Кошманової, О. Литовченка, О. Рибак, Л. Пуховської, В. Семілетко, І. Фольфарочного та ін.). Проте проблема підготовки учителя у Туреччині у другій половині ХХ – на початку ХХІ століть тривалий час залишалася поза увагою провідних учених, що й обумовило наш науковий інтерес.

Метою цієї статті як складової нашого дослідження є аналіз основних етапів становлення та розвитку підготовки учителя у Республіці Туреччина.

Виклад основного матеріалу. Необхідність пошуку шляхів удосконалення підготовки вчителя в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів, що відбуваються в сучасному світі, відзначена у міжнародних правових документах ЮНЕСКО, Ради Європи, Організації Міжнародного Співробітництва та Розвитку, Міжнародної організації праці, в яких вчителі ХХІ століття проголошуються носіями суспільних змін.

Підготовка вчителів належить до найбільш актуальних проблем сьогодення, оскільки від неї значною мірою залежить майбутнє будь-якої держави. Поняття "підготовка вчителя" змінювалося разом з еволюцією поглядів на методи навчання і виховання, уявлення про професійні характеристики. Досягнення ефективності у цьому процесі нерозривно пов'язане з підготовкою вчителя нового тисячоліття, а також з розвитком і вдосконаленням системи безперервної освіти. В умовах Болонського процесу й інтеграції вітчизняної вищої школи до європейського освітнього простору в останні роки все більше уваги приділяється системному підходу до вивчення особливостей педагогічної освіти країн учасниць Болонського процесу.

Однією із країн Європи, що динамічно розвивається, є Республіка Туреччина, де першорядним завданням держави стає створення незалежної та гнучкої системи підготовки вчителя.

Порівняльні дослідження в галузі педагогіки допомагають виявити проблеми та зміни, що відбуваються в педагогічній освіті Туреччини на тлі загальносвітових тенденцій.

Теоретичним основам розвитку системи освіти Республіки Туреччина присвячені дослідження І. Доромаджі, Х. Ез, О. Карпенко, В. Ткаченко, К. Цейткович та ін. Дослідження свідчать, що у турецькій системі освіти відбуваються суттєві зміни, пов'язані з необхідністю приведення підготовки педагогів, педагогічної освіти Туреччини у відповідність з мінливими вимогами суспільства, Болонської конвенції, інтеграційними процесами в Європі та світовому освітньому просторі.

У наукових дослідженнях російських та українських учених розкриваються окремі аспекти системи освіти Туреччини (С. Усманова, А. Джурирський, А. Газізова, С. Сапожников та ін.). У дисертаційному дослідженні С. Усманової [1] визначено історичні етапи вищої педагогічної школи Туреччини.

Перший етап розвитку вищої педагогічної освіти Туреччини (1863 – 1923) характеризується створенням першого в Османській імперії університету. Зазначимо, що хронологічно університет було створено у 1453 році і він став одним із десяти перших у Європі університетів. Але початком першого етапу вважаємо 1863 рік, коли університет отримує назву "Darulfunun" (Дім науки), завдяки побудованій у той час сучасній структурі організації навчального процесу, впровадженням навчальним програмам та методам викладання. Наступна реорганізація університету була здійснена у 1900 році і університет отримав назву "Darulfunun-i Osmani" (Османський дім наук). Варто зазначити, що до ХХ століття університет був вищою мусульманською школою, але після проголошення Турецької Республіки (1923) його було реорганізовано у 1927 та 1933 роках і він стає світським освітнім закладом. Сьогодні – це Стамбульський університет (тур. Istanbul Üniversitesi, англ. Istanbul University) – провідний вищий навчальний заклад Туреччини. Також, на цьому етапі було засновано: Босфорський університет (1863 р.), Йилдиз Технічний Університет (1911 р.), у складі якого почав функціонувати факультет освіти та педагогічний факультет. Перші педагогічні школи з'явилися у 1849 році. У 1850 році створено Академію наук Туреччини, яка сприяла розгортанню наукових товариств, відкриттю педагогічних коледжів. У цей період було закладено основу для формування національної інтелігенції, яка сприяла розвитку турецької науки, техніки, освіти та культури.

Характерними рисами другого етапу (1923 – 1981 р.), який розпочався із проголошення Турецької Республіки та створення національної системи вищої освіти, було заснування у післявоєнний період (50-70-ті роки ХХ ст.) мережі державних вищих закладів, основною метою діяльності яких було створення демократичної та світської системи освіти. До проголошення Турецької Республіки сфера освіти Османської імперії, яка проіснувала приблизно з 1280 року по 1922 рік, перебувала під контролем традиційних мусульманських керівників, інструкції яких носили релігійну спрямованість. На цьому етапі були створені вищі навчальні заклади, які здійснювали підготовку педагогічних працівників: Газі Університет (1926 р.), Анкара Університет (1946 р.), Університет Егейського моря (1955 р.), Технічний університет Середнього Сходу (1956 р.), Дікле Університет (1966 р.), Сакарбі Університет (1970 р.), Кумхуріет Університет (1974 р.), Улудаг Університет (1975 р.), Чукурова Університет (1973 р.), Газіайтеп Університет (1973 р.), Селджук Університет (1975 р.), Фірат Університет (1975 р.).

Особливістю третього етапу (1981 р. – по теперішній час) є реформування системи вищої освіти, інтенсивне відкриття державних, приватних і суспільних університетів, створюваних і фінансованих із бюджету країни приватними особами та суспільними фондами. Університети Туреччини сьогодні являють собою великі науково-навчально-виробничі центри, із розгалуженою мережею коледжів, науково-дослідних інститутів, лабораторій, бібліотек, навчальних факультетів, на яких здійснюється підготовка як педагогічних працівників, так і висококваліфікованих фахівців у різних галузях знань. Варто зазначити, що підготовка педагогічних кадрів у республіці здійснюється тільки в університетах. Так, за цей період було засновано багато таких закладів і їх динаміка відкриття не може не вражати. Так у 1982 році було відкрито 4 університети, у 1991 році – 1, 1992 – 11, 1993 – 2, 1996 – 2, 1997 – 2, 2006 році – 1. До особливостей турецької освітньої системи належить той факт, що вищі навчальні заклади підпорядковуються двом адміністративним органам: Раді з вищої освіти та Міністерству Національної освіти [2: 92].

Доступ до вищої освіти в Республіці Туреччини забезпечується для всіх громадян держави та визначається Єдиним Державним Іспитом, який введено згідно болонської декларації у Турецьких загальноосвітніх школах. У системі вищої педагогічної освіти Туреччини реалізуються різні моделі підготовки викладачів: основна, додаткова, паралельна та індивідуальна. Основна модель призначена для тих, хто має базову вищу освіту або диплом бакалавра педагогіки. Сутність додаткової моделі підготовки викладачів широкого профілю полягає в тому, що студент, завершуючи спеціальну педагогічну освіту та набуваючи кваліфікацію "викладач-предметник", має можливість протягом одного року отримати другу спеціальність (практичного психолога, соціального педагога, викладача-дослідника), або кваліфікацію за зведеною спеціальністю (викладача математики та фізики, викладача біології та хімії). В останні роки в турецьких університетах застосовується паралельна модель підготовки педагогічних кадрів. Після трирічного вивчення основних дисциплін на одному з факультетів гуманітарних, природних або соціальних наук, одночасно зі спеціальними дисциплінами, студенти прослуховують курси психолого-педагогічного циклу, проходять педагогічну практику, виконують науково-дослідні завдання з педагогічних тем. У деяких університетах Туреччини набула поширення індивідуальна модель освіти, що дозволяє студентам визначити сукупність навчальних курсів, вивчення яких дає можливість набрати необхідну кількість залікових балів, отримати педагогічну кваліфікацію.

Туреччина увійшла до Зони Європейської освіти у 2001 році і прийняла участь в обговоренні Празької декларації 2001 р., Берлінської декларації 2003 р., декларації Бергена 2005 р., Лондонської декларації 2007 р. Туреччина представила національні доповіді про Болонську реформу у 2009, 2007,

2005 рр. Болонська декларація, підписана Туреччиною, містить шість ключових положень щодо прийняття чітких і відповідних ступенів, введення двоциклового навчання (бакалаври – не менше трьох років; магістри – один-два роки), втілення Європейської системи залікових одиниць (ECTS) у вищу освіту (система кредитів), стимулювання та розвитку мобільності турецьких студентів і викладачів, розвитку європейського співробітництва у забезпеченні якості турецької вищої освіти з метою розробки відповідних критеріїв, методології і покращення працевлаштування випускників.

Усі вищі навчальні заклади Туреччини функціонують на основі Закону №2547 "Про вищу освіту" [3], який прийнято у 1981 році. У цьому році в Туреччині була проведена чергова реформа структури освіти, спрямована на її уніфікацію. Раніше систему освіти складали навчальні заклади університетського і неуніверситетського типу, до того ж останніх було більше (біля 100). В ході реформи різні професійні школи, інститути, коледжі були приєднані до університетів, створивши у ньому багато підрозділів і перетворивши тим самим університети у великі інтегровані навчальні центри.

Після прийняття "Закону про вищу освіту" було створено Раду з вищої освіти. Рада складалась з 21 особи. Частина членів Ради призначається президентом Республіки, частина – Радою міністрів, частина – міжуніверситетськими комітетами. Кожний член Ради обирається на чотири роки. Голова ради призначається президентом Республіки Туреччина з числа членів. Члени Ради з вищої освіти обирають десять осіб у виконавчий комітет, який функціонує у постійному форматі протягом чотирьохрічного терміну.

Турецькі студенти у межах Болонського процесу беруть участь у таких програмах, як Socrates, Leonardo Da Vinci, Erasmus, Vouth та ін.

Найстаршим вищим навчальним закладом є стамбульський університет, який веде свою історію з XV століття і надає найбільш якісну освіту в країні. Також великим державним університетом є Анкарський університет. Крім того, за останні роки в країні відкрилися приватні університети. Загалом навчання в Туреччині ведеться турецькою і англійською мовами. Після проголошення Республіки система вищої освіти Туреччини націлена на застосування західної і американської моделі університету, що нашло відображення у вивченні англійської мови та навчанні в університетах англійською мовою.

Структура та функції педагогічного процесу вищих навчальних закладах Туреччини істотно не відрізняються від інших європейських країн, але при цьому мають свої особливості. Дослідники вищої педагогічної освіти Туреччини (В. Аватков, П. Касаткін, С. Усманова, С. Сапожников) визначають, що в Державному стандарті вищої педагогічної освіти закріплено чотири рівні вищої освіти. Перший рівень іменується неповною вищою педагогічною освітою; її отримує студент, який провчився у ВНЗ не менше двох років, успішно пройшов проміжну атестацію. Зрозуміло, для цього рівня освіти не створюються окремі освітні програми. Фактично цей рівень існує як незавершене проходження будь-якої освітньої програми більш високого рівня. Другий рівень – "бакалавр". Відповідна йому освітня програма передбачає нормативний термін навчання не менше чотирьох років. Третью рівню вищої педагогічної освіти відповідають освітні програми, що забезпечують підготовку фахівців за кваліфікацією "магістр", яку можна отримати після засвоєння освітньої програми бакалавра та не менш, ніж дворічної спеціалізованої підготовки, включаючи практику – науково-дослідну, науково-педагогічну діяльність випускника. Четвертий рівень передбачає два-три роки навчання в докторантурі, протягом яких докторант проводить дослідження, захищає докторську дисертацію й отримує вчене звання доктора філософії (доктор педагогіки).

Університетські ступені: бакалавр *zi sans Diploması* (навчання студентів, яким 19-22 роки), магістр *Yüksek Lisans Diploması* (22-24 роки), доктор *Doktor Diploması* (24 та вище років).

У Туреччині ступінь бакалавра присуджується після успішного завершення чотирирічного навчання в університеті. Програми магістратури з написанням дисертації складають два роки, без написання дисертації – один рік.

У 2004 році у Лісабоні турецьким урядом була підписана Конвенція про визнання кваліфікацій, що відносяться до вищої освіти. В Європейському регіоні відповідно до цієї Конвенції дипломи вищих навчальних закладів Туреччини не піддаються нострифікації у європейських країнах.

Здійснення системно-порівняльного аналізу вищої педагогічної освіти Республіки Туреччина та провідних країн світу дозволяє говорити про загальні та особливі риси сучасного освітнього простору, в якому Туреччина прагне до демократизації вищої освіти, вбачаючи в ній основу розвитку громадянського суспільства. До основних рис цього процесу відносяться: перехід до суспільно-державної моделі управління вищою освітою, широке впровадження відкритого прийому абітурієнтів до вищих навчальних закладів, предметна система навчання, яка передбачає широкий вибір студентами навчальної програми, рівня освіти, що відповідає власному рівню здібностей і можливостей.

Зміст, структура, та функції вищої педагогічної освіти в Туреччині регламентується, насамперед, ключовими (загальнонауковими), базовими (соціально-особистісними) та спеціальними (професійно орієнтованими) компетенціями, що формуються в студентів протягом усього періоду їхньої професійної підготовки. У своїй сукупності перераховані компетенції утворюють цілісну професійну компетентність,

яка повинна бути сформована в процесі теоретичного та практичного навчання студентів на педагогічних факультетах турецьких університетів.

Виділені ключові, базові та спеціальні компетенції, сформульовані елементи професійної компетентності майбутнього вчителя регламентують вибір основного змісту вищої педагогічної освіти в Республіці Туреччина, що визначається державними освітніми стандартами. Державний стандарт, покликаний забезпечити єдність освітнього простору Туреччини, включає в себе класифікатор напрямів і спеціальностей вищої педагогічної освіти, а також державні вимоги до змісту та рівня підготовки випускників турецьких університетів за кожним конкретним педагогічним напрямом або спеціальністю. Відповідно до особливостей підготовки викладачів різних спеціальностей, спеціалізацій і профілів умовно визначається шість блоків змісту вищої педагогічної освіти в Республіці Туреччина.

Загальнокультурний (фундаментальний) блок (25 % навчального часу, який може змінюватись) спрямований на засвоєння загальних гуманітарних і соціально-економічних наук, оволодіння студентами законами розвитку суспільства, природи, людини (історія революції Туреччини, принципи Ататюрка, історія реформ). Культурологічний блок (10 % навчального часу) включає освоєння загальнолюдського досвіду в галузях культури, мистецтва, літератури, що сприяють формуванню світоглядних позицій, закріпленню гуманістичних ціннісних орієнтацій. Психолого-педагогічний блок (18 % навчального часу) спрямований на розвиток педагогічної самосвідомості вчителя, його творчої індивідуальності, що виявляється в способах аналізу, проектування, реалізації та рефлексії педагогічної діяльності. Предметний блок (32 % навчального часу) спрямований на освоєння логіки розгортання змісту конкретного наукового знання як складової частини загальнолюдської культури, як засобу розвитку особистості кожного з учнів і спілкування з ними. Науково-педагогічний блок (5 % навчального часу) включає такі дисципліни, як "Основи наукового дослідження", "Дослідження з педагогічних наук". Науково-педагогічна підготовка студентів турецьких університетів спрямована на освоєння методології та методики науково-педагогічного дослідження, формування вмінь планувати й організувати науковий пошук у галузі педагогіки, складання програми дослідно-експериментальної роботи, реалізацію її у педагогічній дійсності, аналіз й узагальнення педагогічного досвіду. Практичний педагогічний блок (10 % навчального часу) спрямований на оволодіння практичними навичками викладання під час педагогічної практики, вивчення існуючого педагогічного досвіду, розв'язання професійних проблемних завдань [1].

У наш час у Туреччині продовжується активне реформування вищої освіти, метою якої є розвиток бакалаврських і магістерських програм, збільшення кількості подвійних магістратур, сприяння мобільності студентів, формування чіткої системи кредитів.

У Туреччині працюють над визначенням загальних і спеціальних компетенцій (дескрипторів), що пов'язано з тим, що критерієм якості освіти і провідним орієнтиром у європейських країнах стає не кількість років отримання вищої освіти, не різноманітність навчальних дисциплін, не об'єм знань, а професіоналізм майбутнього фахівця у своїй галузі.

З метою підвищення якості вищої освіти в 1997 році Рада вищої освіти Туреччини у співробітництві з Британською Радою та консультантами з Управління вищої освіти Великобританії здійснила експериментальний проект "Проект оцінки якості турецьких університетів", який містить в собі програми оцінки якості навчання та практику оцінки дослідження.

В останні роки у сфері вищої освіти в Туреччині спостерігається стрімкий зріст як в кількісному, так і в якісному аспекті. Позитивним досвідом реформування галузі освіти є розвиток університетської науки. У цьому напрямку досвід Туреччини може бути запозичений Україною. Туреччина поліпшила свою наукову діяльність, яка за темпами розвитку конкурує з Китайською Народною Республікою, практично вдвічі випередила Великобританію за кількістю публікацій у рецензованих журналах.

Це стало можливим тому, що держава почала виділяти великі кошти на підвищення рівня освіти, залучення іноземних педагогів і студентів, розвиток університетів як наукових центрів, здатних генерувати нові знання. Крім того, треба відмітити зацікавленість країни у зміцненні власних здобутків за рахунок освітнього середовища.

Висновки. Отже, потрібно визнати те, що Туреччина успішно інтегрувала свою систему вищої освіти в Європейську. Болонський процес приніс турецькій педагогічній освіті більше позитивного, ніж негативного. Незважаючи на існуючі проблеми, турецька вища освіта активно їх долає, враховуючи зарубіжний досвід і власні інтереси й особливості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Усманова С. М. Тенденції розвитку вищої педагогічної освіти в Республіці Туреччина : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.01 / С. М. Усманова. – Ялта, 2011. – 301 с.
2. Сапожніков С. В. Порівняльний аналіз етапів розвитку вищої педагогічної освіти в Україні та країнах Чорноморського регіону / С. В. Сапожніков // Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского. Серия "Проблемы педагогики средней и высшей школы". – Том 26 (65). – 2013 г. – Москва – С. 69–99.

3. Hatakenaka S. Higher Education in Turkey for 21 st Century : Size and Composition [Електронний ресурс] / S. Hatakenaka. – Режим доступу : November 2006/-htr://siteresourcts. Worlobank. org.
4. Джунсебаев Ш. Д. Научные основы развития высшего образования в современном мире : дисс. ... доктора пед. наук : 13.00.01 / Джунсебаев Ш. Д. – Бишкек, 1997. – 333 с.
5. Knowledge, networks and nations. Global scientific collaboration in the 21st century, Report 03/11 DES2096, The Royal Society [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://royalsociety.org/uploadedfiles/royal_society_content/influencing_policy/reports/2011-03-28-knowledge-networks-nations.pdf.
6. Ли Ю. А. Состояние системы образования в Турции с точки зрения перспектив Евроинтеграции / Ю. А. Ли // Турция накануне и после парламентских и президентских выборов 2007 г. – М. : ИВ РАН ; ИБВ, 2008. – 99 с.
7. Салимова К. Становление светской школы в Турции / К. Салимова // Педагогика. – 2011. – № 4. – С. 104–114.
8. Сапожников С. В. Историчний аналіз системи підготовки педагогічних кадрів Туреччини у світовому й національному контексті / С. В. Сапожников // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер. : "Педагогіка і психологія" : [зб. ст.] / РВНЗ "Кримський гуманітарний університет". – Ялта, 2007. – Вип. 16, ч. 2. – С. 82–88.
9. Усманова С. М. Уровни высшего образования в Украине и Турции в контексте Болонского процесса / С. М. Усманова // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер. : "Педагогіка і психологія" : [зб. ст.] / РВНЗ "Кримський гуманітарний університет". – Ялта, 2007. – Вип. 16, ч. 3. – С. 226–231.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Usmanova S. M. Tendentsiyi rozvytku vyshchoyi pedagogichnoyi osvity v Respublitsi Turechchyna [Progress Tendencies of Higher Pedagogical Education in Turkey] : diss. ... kand. ped. nauk : 13.00.01 / S. M. Usmanova. – Yalta, 2011. – 301 s.
2. Sapozhnikov S. V. Porivnyal'nyu analiz etapiv rozvytku vyshchoyi pedagogichnoyi osvity v Ukrayini ta krayinakh Chornomors'kogo regionu [The Comparative Analysis of the Stages of the Higher Pedagogical Education Development in Ukraine and Countries of the Black Sea Region] / S. V. Sapozhnikov // Uchionye zapiski Tavricheskogo natsional'nogo universiteta imeni V. I. Vernadskogo. Seriya "Problemy pedagogiki sredney i vysshey shkoly" [The Scientific Notes of Tavriya V. I. Vernadskiy National University Series "Problems of Pedagogics of Secondary and Higher school"]. – Tom 26 (65). – 2013 g. – Moskva. – S. 69–99.
3. Hatakenaka S. Higher Education in Turkey for 21 st Century : Size and Composition [Електронний ресурс] / S. Hatakenaka. – Режим доступу : November 2006/-htr://siteresourcts. Worlobank. org.
4. Dzhunsebaev Sh. D. Nauchnye osnovy razvitiya vysshego obrazovaniya v sovremennom mire [Scientific Bases of the Higher Education Development in the Modern World] : diss. ... doktora ped. nauk : 13.00.01 / Dzhunsebaev Sh. D. – Bishkek, 1997. – 333 s.
5. Knowledge, networks and nations. Global scientific collaboration in the 21st century, Report 03/11 DES2096, The Royal Society [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : http://royalsociety.org/uploadedfiles/royal_society_content/influencing_policy/reports/2011-03-28-knowledge-networks-nations.pdf.
6. Li Yu. A. Sostoyanie sistemy obrazovaniya v Turtsii s tochki zreniya perspektiv Evrointegratsii [The Educational System State in Turkey from the point of view of Eurointegrational Prospects] / Yu. A. Li // Turtsiya nakanune i posle parlamentskikh i prezidentskikh vyborov 2007 g. [Turkey at the Day Before and After the Parliamentary and Presidential Elections]. – М. : IV RAN ; IBV, 2008. – 99 s.
7. Salimova K. Stanovlenie svetskoy shkoly v Turtsii [Soviet School Establishment in Turkey] / K. Salimova // Pedagogika [Pedagogy]. – 2011. – №4. – С. 104–114.
8. Sapozhnikov S. V. Istorychnyy analiz systemy pidgotovky pedagogichnykh kadriv Turechchyny u svitovomu i natsional'nomu konteksti [A Historical Analysis of the Pedagogical staff's Training System in Turkey in the World and National Context] / S. V. Sapozhnikov // Problemy suchasnoyi pedagogichnoyi osvity. Seriya "Pedagogika i psykhologiya" [Problems of the Modern Pedagogical Education. Series "Pedagogy and Psychology"] : [zb. st.] / RVNZ "Kryms'kyy humanitarnyy universytet". – Yalta, 2007. – Vyp. 16, ch. 2. – S. 82–88.
9. Usmanova S. M. Urovni vysshego obrazovaniya v Ukraini i Turtsii v kontekste Bolonskogo protsessu [Levels of Higher Education in Ukraine and Turkey in the Context of the Bologna Process] / S. M. Usmanova // Problemy suchasnoyi pedagogichnoyi osvity. Seriya "Pedagogika i psykhologiya" [The Problem of the Modern Pedagogical Education. Series "Pedagogy and Psychology"] : [zb. stey] / RVNZ "Kryms'kyy humanitarnyy universytet". – Yalta, 2007. – Vyp. 16, ch. 3. – S. 226–231.

Матеріал надійшов до редакції 20.08. 2014 р.

Ключок Джамиля. Підготовка учителя в республіке Турція: историко-педагогический аспект.

В статье на основе исторического и системного подходов проанализирован комплекс проблем, связанных с высшим педагогическим образованием Республики Турция; раскрыт генезис педагогического образования Турции; обоснована необходимость поиска путей совершенствования подготовки учителя в Турции в условиях евроинтеграционных процессов. На основе анализа научных исследований украинских и зарубежных ученых определены исторические этапы развития высшего педагогического образования Турции и подана их характеристика, раскрыты содержание и структура подготовки учителей, формы и

методы обучения в университетах. Установлено, что первый этап развития высшего педагогического образования Турции характеризуется созданием первого в Османской империи университета. Раскрыты особенности второго этапа, который начался с провозглашения Турецкой Республики и создания национальной системы высшего образования, сети государственных высших заведений, основной целью деятельности которых было создание демократической и светской системы образования. Определено, что особенностями третьего этапа являются реформирование системы высшего образования, интенсивное открытие государственных, частных и общественных университетов, созданных и финансируемых с бюджета страны частными персонами и общественными фондами. Выяснено, что в условиях Болонского процесса и интеграции отечественной высшей школы в европейское образовательное пространство все больше внимания уделено системному подходу к изучению особенностей педагогического образования; раскрыты общие и особенные черты современного образовательного пространства Республики Турция на основе системно-сравнительного анализа подготовки учителей в Турции и ведущих западноевропейских странах – участников Болонского процесса.

Ключевые слова: высшее педагогическое образование Турции, история становления подготовки учителя, формы и методы подготовки учителя.

Kyuchyuk Dzhamiliya. The Teacher's Preparation in the Republic of Turkey: Historical and Pedagogical Aspect.

The article on the basis of the historical and system approaches analyzes the complex of problems related to the higher pedagogical education of the Republic of Turkey; discloses the genesis of the pedagogical education of Turkey; justifies the necessity of searching the ways of the teacher's preparation improvement in Turkey in the conditions of Eurointegration processes. On the basis of the analysis of scientific researches by Ukrainian and foreign scientists the historical stages of development of higher pedagogical education in Turkey are determined and their description, contents and structure of the teachers' preparation, forms and methods of studies in universities are given. It is clarified that the first stage of the higher pedagogical education development in Turkey is characterized by the creation of the first university in the Ottoman Empire. The conditions of the second stage which began with the Turkish Republic proclamation and the system of the higher education national system creation, the net of state higher educational establishments, the main aim of which was the establishment of the democratic and noble system of education, are uncovered. It is determined that the peculiarity of the third stage is the reformation of the higher education system, intensive opening of state, private and social universities, created and financed from the country's budget by private persons and social funds. It is found out that in the conditions of the Bologna process and integration of the national higher school to the European educational area more and more attention is paid to the system approach for the learning of pedagogical educational peculiarities; general and special features of the modern educational space of the Turkish Republic on the basis of the system-comparative analysis of the teachers' preparation in Turkey and leading Western European countries (participants of the Bologna process), are discovered.

Key words: higher pedagogical education in Turkey, history of the teacher's preparation establishment, forms and methods of the teacher's preparation.